

פרוטוקול מס' 89
מישיבת ועדת העבודה
מיום ו' תשרי תשל"ה 22.11.74

נכחור:

חברי הועדה: ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
א. אבטבי
י. ארידור
מ. גז
פ. גרופר
ל. דיציאן
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. יודין
א. לין
א. מויאל
ב. צ. קשת
ח. שמעוני

מוזמנים: שר ההסברה א. יריב
מ. חובב - מנהל תכניות הרדיו
י. שמעוני - מנהל תכניות הטלוויזיה
א. אבנר - יועץ מנכל רשות השידור
י. אילן - מנהל מרכז ההסברה
מ. שרמן - מנכל משרד הקליטה
א. מנסבר - דובר משרד הקליטה
י. דומיניץ - משנה למנכל מחלקת
העליה של הסוכנות
מ. בראלי - ועדת עורכי העתונים
מ. רון - אגודת העתונאים
י. לוז - מפיקה ברשות השידור
י. הראל - הסוכנות היהודית

מזכיר הועדה: י. שומרון

רשמה: א. גוטמן

בעיות עליה וקליטה - הצעה לסדר היום של
ח"כ ב. צ. קשת

סדר היום:

- 403 -

(מקל ג' 4.11.74)

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו: אני מתכבדת לפתוח את הישיבה, ומקדמת בברכה את אורחיינו הנכבדים, שר ההסברה א. יריב, אתמר מ. חובב, מנהל הרדיו, י. אילן, מנהל מרכז ההסברה, מ. שרמן, מנכ"ל משרד הקליטה, מ. ארנון, דובר משרד הקליטה, מ. בראלי, מוועדת עורכי העיתונים, י. דומיניץ, משנה למנכ"ל מחלקת העלייה של הסוכנות, י. שמעוני, מנהל התכניות בטלויזיה, א. אבנר, יועץ מנכ"ל רשות השידור, יהודית לוז, מפיקה, י. הראל מהסוכנות היהודית, וכן נציגי משרד העבודה. אני מודה לכלם על כך שנענו להזמנה שלנו לבוא היום לישיבת הוועדה. אני מקווה, שהשר יגיע במרוצת הדיון שלנו.

אני רוצה להגיד לאורחים הנכבדים ונציגי כלי התקשורת; בדיונים שקיימנו עד היום, בבעיות עליה וקליטה - הצעה לסדר היום של ח"כ ב. צ. קשת - שמענו גורמים שונים, ובעיקר נציגי התאחדויות עולים, ובעקבות זאת מצאנו לנכון שיש מקום להזמין אתכם אלינו, לשבת אתכם יחד ולשוחח על הנושא הזה, כדי לבקש מכם לעשות יותר ולתרום יותר מאשר אתם תורמים עד כה, בנושא קליטת עליה.

אנחנו יודעים שהשפעתכם על כלי התקשורת היא גדולה ומכרעת, ובמיוחד ההשפעה היא בתחום של קליטת עליה וקליטה חברתית במיוחד. לא נעלם מעינינו שכלי התקשורת מהווים מכשיר חנוכי ממצגה ראשונה, באמצעותו הציבור מתחנך, כך או אחרת, על פי מה שהוא קורא בעתונות ושומע ברדיו, ומה שהוא רואה ושומע בטלויזיה.

כמו כן, לא נעלם מעינינו, שכלים אלה הם במסגרת חפש הביטוי, ואין בכוונתנו לפגוע כהוא-זה בחפש הביטוי של כל הגורמים העוסקים בנושא זה, הן הכותבים והן העורכים.

אבל, בכל אופן, הרשינו לעצמנו - כיון שאתם גורמים בעלי השפעה על כלי התקשורת - לפנות אליכם שהשפעה שלכם תהיה ניכרת בתחום החיובי הנקרא קליטת עליה.

הרגשת הנציגים, שהיו כאן, קשה מאד. מלווה אותם הרגשה קשה מאד; ושהציבור אינו אוהב את העולים. חלק רב מן הציבור, אמנם אוהב את העולים ועושה הרבה לקליטת עליה, אבל כיון שחלק גדול מהציבור, להרגשתם, אינו אוהב את העולים, זאת הרגשה המלווה אותם והם חשים שיש איזה חיץ בין הציבור הותיק לבין העולים החדשים. הם אפילו השתמשו בביטוי "הרגשת שנאה לעולים". יכל להיות שזאת הגשה בלתי מוצדקת, אבל זו הרגשתם.

בלי ספק, בכל המסגרות הללו, בעתונות, בטלויזיה וברדיו, נכתבים ונאמרים דברים המבליטים אמנם את החיוב, אבל משום-מה להרגשתי ולהקגשת העולים, אין מספיק איזון בין הבלטת החיוב להבלטת השלילה. יש להם הרגשה שמדגישים כאילו העולה מקבל הכל חינם. הם טוענים, שהציבור אינו יודע שהעולים משלמים עבור מה שהם מקבלים ומחזירים הלואות שהם מקבלים וכדומה.

כאשר אנו דנים בנושא הזה, אנו רואים חשיבות גדולה מאד בשמירת האיזון, ויש הרבה תרומה חיובית ע"י העליה, הן מבחינה בטחונית, הן בכלכלה. יחד עם זה, יש חבלי-קליטה קשים במצב בו אנו נתונים, ויש דברים שליליים שצריך לתת להם ביטוי, אבל תוך כדי שמירת האיזון וכמובן להבליט את החיוב בתחומים אלה.

היתי מציעה כמה דברים למחשבה, אשר עליהם יש לתת את הדעת. אני חושבת, שהטלויזיה, לא מספיק מקדישה בתכניותיה, את נושא קליטת העליה. היום, קליטת העליה, בסדר החשיבות במדינה, אין זה נושא הנופל בחשיבותו מן הבטחון, כי כחצו גם בעליה ולא רק בבטחון. לכן, יש לתת יותר לנושא זה, מבחינת הפרופורציה. על כל פנים, יש להקדיש לזה יותר מאשר גיתן היום.

יש תכניות קבועות. צריכה להיות, לדעתי, תכנית קבועה, אולי פעם בשבועיים, לגבי נושא קליטת עליה. משאו כגון: "כיצד אני נקלט בארץ", זו תכנית שצריכה להיות מיועדת לותיק ולחדש. מפגשים המתקיימים בין החדשים והותיקים - זה כר נרחב מאד לנושאים על קליטתו של העולה. כיצד נקלט העולה בעבודה - זה צד שיש להבליט את הצד החיובי שבו. מקומות עבודה רבים היו במצב קשה מאד - קראנו על "בדק" ומספר העולים שנקלטו בתוכו - וכן באזורי פיתוח, בעית הרופאים היתה חמורה ולא היתה נפתרת לולא העולים החדשים, הרופאים, שהגיעו לאזורים אלה. יש ספורטאים רבים, שתרמו תרומה גדולה ותורמים תרומה רבה בשטח הספורט. אפשר להבליט את הצד החיובי בכל אלה.

לגבי העתונים, היתי מציעה שיהיה דף מיוחד, פעם בתקופה מסוימת, וכדף זה יבוא לידי ביטוי עולים וקולטים, מעין "עולים מספרים", "קולטים מספרים". זה יהיה ביטוי נרחב ומקורי ולא נקבל בעתונות רק התרשמות של כתב המביא כתבה, ותהיה בדף זה התרשמות ישירה מפי הקולטים והעולים הנקלטים.

בתי-ספר: אנחנו אומרים, שאת התודעה צריך להחדיר בבי"ס. איננו מעודדים מספיק, בקרב התלמידים, את הנושא. מדוע לא יהיה פרס או תחרות על חיבור בנושא של תרומת הנוער בקליטת עליה. זה גם היה יוצר דחף אצל התלמידים ומעורר אותם לנושא הזה.

בעתונות: כשם שהעתונות מחלקת פרסים עבור כתובת סדרת מאמרים בנושא זה ואחר, יכולה להיות חלוקת פרס על סדרת מאמרים בנושא קליטת עליה.

היתי רוצה שתהיה לנו הרגשה, שאיננו יושבים כאן משני צדי השלחן ולא הזמנו את האורחים כדי לבקר אותם, אבל נראה לי שמותר לנו להגיד את אשר בלבנו, ויקבלו זאת ברוח טובה, כי אנחנו רוצים לעשות יחד כדי להחדיר לתודעת הציבור את נושא קליטת העליה, ואנחנו רוצים להבליט את החיוב בקליטת העליה.

הרעיונות שאתם יכולים להביא, יכולים להיות הרבה יותר טובים, מאלה שאני יכולה להציע.

אני חושבת, שהתקציב העומד לרשות הרדיו והטלוויזיה לנושא קליטת עליה, איננו מספיק. אני חושבת, שאילוא התקציב היה גדול יותר, היו יכולים לעשות יותר.

בקשתי מופנית אל שר ההסברה, שעם כל הקיצוצים הנעשים היום בתקציבי החסכון, בתחום הזה לא רק שלא צריך לקצץ, אלא צריך להרחיב. אם נצליח במדה מסוימת לשנות את התדמית והאווירה, נמנע ע"י זה ירידה מהארץ.

לגבי נושא הירידה, מרשה לעצמו סופר, בחור מוכשר, להופיע בטלוויזיה ולדבר על הנושא בגילוי-הלב האפייני לו. כאשר מראינים את ד.בן-אמץ והוא אומר: "היתי בורח מפה, לוא היתי צעיר בעשרים שנה" - אני היתי עונה לו "ברח, בבקשה". את התכנית הזאת רואים כל אנשי הארץ ונוער הקורא את ספרו, ואצל הצעירים זה ממש נדבק.

ב.צ.קשת :
כבוד היו"ר, אני מסכים עם כל מה שאמרת. אני רוצה רק להוסיף דברים, שאולי ימחישו באזני האורחים מה הכוונה. אתחיל ממה שסיימת, היו"ר, בענין ההופעה האומללה של ד.בן-אמץ.

מדברים על איזון, וכל אחד יכול לדבר ולהקדיש לתופעת השוליים הזאת, אפילו לא שוליים אלא שוליים-שוליים של הציבור בארץ, כל כך הרבה דקות בטלוויזיה. לדעתי, זה לא איזון, אלא דבר חמור מאד של הדגשת השקפה כזאת.

ראיתי את ההופעה הזאת, ואני רוצה לאמר לכם, שבחלק הארי של הציבור זה עורר בחילה. בחלק קטן, זה עורר אולי איזה מחשבה.

היה שידור על עולי גרוזיה; התאספו כמה ילדים ושני מבוגרים, ודברווספרו כמה טוב היה להם בגרוזיה, כמה רע כאן וכמה הם רוצים לחזור לשם.

אני מעורה בחיי העולים ויודע שיש עולים הרוצים לרדת ואינם שבעי-רצון. זאת ההבלטה? הרושם שהתקבל מהשידור הזה הוא, שרוב עולי גרוזיה רוצים לרדת. דרך אגב, האחוז הקטן ביותר של יורדים הוא מקרב עולי גרוזיה. הכי פחות יורדים באים מקרב עולי גרוזיה. אחרים, יוצאי רומניה והכי הרבה זה מקרב יוצאי רוסיה.

היה שידור ובו דובר על כך שאחת מהסבות לירידה היא אי-רצון העולים לשרת בצבא. זה שודר בעברית. איזה רושם זה עושה על אלה מן הותיקים שלא כל כך אוהבים את העולים? התגובה היא: "אני חייב להלחם, בני חייב להלחם, והם בורחים מהארץ בגלל הצבא". אבל, בשידור לא הוזכר שמספר גדול של עולים נפלו במלחמה הזאת, לא הוזכר שכלם משרתים כפי שאומרים להם. משפחות העולים, בימי המלחמה, בכל משפחה חסר היה אחד-שנים-שלשה, ששרתו בצבא. על זה לא דובר בשידור. דובר על אלה היורדים בגלל הצבא שבו יצטרכו לשרת בניהם או הם עצמם. יש כאלה, כמובן, אבל השאלה אם זה צריך להדגיש.

לעומת זה, יש דוגמא של עולה מרוסיה, שהסתובב ברמת-הגולן. הכתב שואל אותו מה הוא עושה שם, והוא עונה: "לא לקחו אותי לצבא, אז אני מחפש פצועים". הוא לא רץ לשלויזית. אנשי השלויזיה מצאו אותו והראו זאת לצופים. זאת דוגמא טובה, מול הדוגמאות הרעות.

חפש ביטוי: אני מרים שתי ידי בענין חפש הביטוי. חבל, שאיננו כאן ידידי נ"ר רונזבלום, עורך "ידיעות אחרונות" המאמר שהוא כבת על הריגול - אין לכם מושג עד כמה זה פגע בעולים. בכל מסיבה שאני נמצא עם עולים, הם אומרים: "נו, מי מאתנו המרגלים? 2 מאתנו או מחצית מהנוכחים? תבחר מי המרגל."

אני שואל, איפה שר ההסברה ואיפה שר הקליטה, הממונה על הקליטה החברתית, שיגיב על הדבר הזה בחפש ביטוי? העולים הגיבו בצורה חריפה מאד בכל העתונות הלועזית, ובעיקר הרוסית.

הופיע מאמר שני, של מישהו שיש לו זכות ביטוי והוא כתב, שצריך שיעבור זמן, עד שעולה יקבל תעודת אזרחות.

איפה התגובה של שר ההסברה, שיסביר שזה

דבר לא טוב?

הופיע בעתון מכובד - "מעריב" - הודעה, שיש מזיפי רשיונות בין רופאי-השנים מעולי רוסיה. משרד הבריאות ביקש את העתונות לפרסם הודעה זאת כדי שהציבור יזהר.

בתפש עולה מגרוזיה, שזייף תעודות, וסיפר שגם רעיתו ואביה עובדים לפי תעודות מזויפות. על כך הציבור מוזהר ומתבקש להזהר. יוצא מזה, שכל ציבור עולי גרוזיה העוסקים ברפואת שנים, צריך להזהר מהם.

הגשתי שאילתא לשר הבריאות והשאלה היא כמה מקרי זיוף מצא משרד הבריאות. הוא ענה לי: שלשה מקרים. בידי נמצא חומר של אשתו של האדם הזה ואביה. משרד הבריאות ביקש סליחה והודה שהתעודות שלהם בסדר. ז"א, מקרה אחד, שנתפש, ובגלל מקרה אחד מזהיר את הציבור בפני זייפנים.

יו"ר הנהלת הטכנות מודיע, שקלישת משפחת עולים עולה 60,000 דולר ומעלה. עושה חישוב של סכום זה בלירות ישראליות ויוצא חשבון "יפה", והוא מכפיל את זה במספר העולים, ואז כל הציבור בארץ מתכווץ תחת עול שהוא צריך לשאת על גבו בקלישת כל עולה.

האמת היא, אחרת; יש קרנות מיוחדות, שמהם מקבלים העולים את ההטבות, כך שזה אינו נופל על האזרח הותיק של מדינת ישראל. יש כספים, שהעולים מחזירים, בקצב אטי, בסכומים לא גדולים, אבל מחזירים. את זה לא מדגישים. אבל, כדי שנוכל להשיל יותר מסים בארץ ולגבות כספים בחו"ל - משתמשים בזה.

איזה קליטה חברתית ואחות-אחים יכולה להיות, כשהותיק רואה את העולה בתנאים יותר טובים וחושב שהוא על שכמו נושא את זה? איפה שר ההסברה ושר הקליטה כדי שיסבירו את הענין הזה?

דיברה היו"ר על מה שהעולים תורמים למדינה. מדוע רק אתמול אמר שר הקליטה את הדברים האלה, עד שמה העליה מביאה תועלת כלכלית ובטחונית וכו'?

אנחנו יכולים, וחלק מאתנו חיבים, למתוח ביקורת על דרכי קליטה ועל כל מה שנעשה בארץ הזאת. אבל, הסך הכל חייב להיות חיובי. אחרת, אנחנו מעמידים ציבור מול ציבור, וביחס לעולי בריה"מ מתחיל להיוצר מצב של שני עמים; הם נסגרו בתוך עצמם ולא פורצים את המסגרת אל הותיקים. הותיקים אינם פורצים את המסגרת אליהם. עם גבור העליה - והעליה תגבר - יש סכנה, שמאות אלפי יהודים, כאן בארץ הזאת, יסגרו במסגרת שלהם ויוצרו ממש שני עמים, ועלינו להזהר.

לכן, הפניה שלי היא, כמו שאמרה יו"ר הוועדה; כלי התקשורת, העתונות, תרדיו והשלויזיה, יש לזה מקשיבים רבים, ובידכם נשק אשר יכל לשנות במדה רבה מאד את היחסים שנוצרו כאן בארץ בין ותיקים לחדשים.

ה. זיידל :

לדעתי, אנחנו צריכים לדבר על העתיד וכיצד לשפר את מערכת ההסברה גם לעולים וגם לותיקים. היות ויושבים כאן נציגי מינהל ההסברה, היתי רוצה להעלות כמה מחשבות להסברה משותפת לעולים וותיקים.

א. היתי מגביר את ההסברה במקומות עבודה. כאיש שהיה לי קצת נסיון בנושא זה, אני מודה ומתודה, שההסברה בקרב ועדי-עובדים, נכשלה. ההסתדרות אינה יכולה בסזת עצמה, גם מבחינה שכנית ומבחינות אחרות, אינה מסוגלת להרים את המעמסה. בקרב ועדי-עובדים יש גם דעות שונות על צורת הקליטה. אבל, הקליטה הראשונה של העולה היא המקום העבודה. מבחינה חברתית, חשוב שתהיה הסברה של מינהל ההסברה במקומות עבודה, בקרב ועדי-עובדים. היתי עושה מפעל הסברה משותף לעולים ולותיקים.

רציתי לספר לכם ספור, שבו ~~מציג~~ לצערי, שר ההסברה. לפני כשלושה חדשים, קבלתי הודעה מנהריה שכשלים משפחות עולים המצויות שם, מועמדות לירידה. פניתי אל שר ההסברה ואמרתי לו: נעשה איזה שהיא פעולה. אמר לי שר ההסברה: "אני אישית מוכן לצאת מיד לטפל בזה, אבל המשרד שלי אינו ממונה על הסברה בקרב עולים. תפנה למשרד הקליטה, יש להם תקציב לזה." פניתי באותו יום לשר הקליטה לפי דברי שר ההסברה שהתקציב והנושא הוא של הקליטה, אמרתי לו: יש סכנה של ירידה, הם שוענים שהם פוחדים מפני מחבלים, וש צריך מיד לפעול כדי למנוע את הירידה". אחרי זמן די ניכר, קבלתי מכתב ממזכירה שכנית של שר הקליטה, שהענין הועבר לטיפול לאיזה מדור. יותר לשמעתי על כך.

זאת דוגמא מוחשית. אני, כבעל נסיון, יכל להגיד, שאפשר ללמוד מנושא זה. העובדה היא, שמוסדות מקומיים פנו וכנראה שהם רצו הסברה מבחוץ. הסברה צריכה להיות גם בקרב וותיקים וגם בקרב עולים, כדי שיבינו מה מהות המדינה. איננו מנהלים הסברה. יושב כאן עורך עתון "אמר", ואני יודע כמה פעולות נעשו כדי להפיץ את העתון, והעתון איננו נפוץ. לכן, הצעתי היא שניתן את דעתנו במקביל להסברה בין עולים וותיקים.

לגבי בתי-ספר, אני מציע להכפיז על יום קליטה פעם בשנה בבתי-ספר. אמנם, קליטה אינה ענין של יום אחד. עובדה היא, שילדי בתי-ספר אינם רוצים לפתוח את בתיהם בפני העולים. יש להם בעיות אחרות, עומדים בפני גיוס לצבא וכו'. אנחנו חייבים לעשות משהו בענין זה. אני חושב, שיום קליטה, פעם בשנה, יש בו חשיבות רבה. יחד עם זאת, אין ליישענות אל ~~ההתקשרות~~ התקשרות, אולי כיון שאינני רואה הרבה תכניות בטלוויזיה. אך, מה שאני שומע בתכניות על עולים ו"עולים מספרים", הכל יחסי וצריך להגביר את נושא ההסברה.

י. ארידור:
אני סבור, שהויכוח איננו על רוב התכניות, כי אני יוצא שרוב התכניות משקפות את המטרה שאנו רוצים בה, גם בקליטה. אבל, הבעיה היא שי תכניות מעטות, הפוגעות במטרה הזאת. אינני יוצא מהנחה שיש איזה שהוא ~~נושא~~ נושא שאנו בטלויזיה. אני כולל את הנושאים, שאין בהם שאבו, כולל נושא הירידה. אם משוחחים על זה אנשים, בלילות שבת, במפגשים בלילות שבת, יש מקום שהטלוויזיה גם תקדיש מקום לכך. השאלה היא רק באיזה צורה דנים בנושא הזה.

אני רוצה להתייחס לתכנית האחרונה עם ד.בן-אמץ. אני לא ראיתי אותה, כי כשראיתי שהוא מופיע על המסך הקטן, סגרתי את הטלוויזיה. בשבילי זה היה פתרון, אבל לא כלם עושים כך. הבעיה היא זאת: זה אינו חפש הויכוח, כשמראים את ד.בן-אמץ על המסך הקטן, כשיודעים את הדעות שלו, כי ע"י זה שמראים ומשמיעים את דעותיו יש כאילו לגייסימציה מצד הטלוויזיה - אמנם, אנו חולקים על הדעות, אבל זה לגייסימי...

הבעיה היא, שיש שתי דעות - כך מציגים את זה - אחת של ד.הכהן ואחת של ד.בן-אמץ, ואתם הציבור תבחרו את הדעה העדיפה לכם.

לדעתי, זה המשגה, בזה שמביאים דברים כאלה. הלגיטימציה שהטלוויזיה אינה מתכוונת לתת לדעות אלה, היא נותנת בעל-כרחיה.

איך לדון על בעיות קליטה? למשל, צריכים היו לקחת אדם, שירד מהארץ וחזר לארץ, ולהראות אותו בטלויזיה, שהוא ידבר על הנושאים האלה. אפשר לקיים דיון על בעיות ירידה, וידונו עולים שהם עולים ותיקים, בעלי-מקצוע, סוציולוג ובעל מקצוע אחר, שהם ידברו על הנושא הזה. יש אחוז טבעי של ירידה, יש אחוז טבעי של בלתי מרוצים, אפשר להביא עולה בשנה הראשונה לעלייתו מה הוא אומר ולקחת עולה אחרי חמש שנים - מה הוא אומר. היה פעם דבר כזה ביחב לעולה מארה"ב, וזה היה דבר חיובי. אפשר לקחת ולספל בדברים כאלה בצורה חיובית. אבל, מה אנחנו עושים? אנחנו נמשיכים אל המזור ויוצא-הדפן. מה שטוב במדור פיקנטי, בפנה נסתר בעתון, איננו טוב בטלויזיה.

בשבילי נושא של קליטה-עליה-ירידה - אינו פחות חשוב מבטחון, כי גם זה בטחון ועתיד עם ישראל. לכן, מוכרחים לקחת נושאים אלה ולוותר על הדבר הפיקנטי שהוא סנסציה מבחינה עיתונאית. מה שעושים בשטח אחר, אסור לעשות בשטח בטחון ובשטח קליטה ועליה. לא יעלה על הדעת בטלויזיה, לקחת אדם שהתנצר, ושיסביר מדוע הוא התנצר ומולו יעמידו רב, והרב יגיד לו שלא צריך להתנצר, וחרב ינצח. אינני רואה בין המרת דת והמרת מדינה, הבדל יסודי.

אינני יודע באיזה מדה יש צוותים זרים אשר מצלמים ארועים בלתי נעימים. אם היו בבית-שאן צלמים זרים - אתה לא יכל למנוע פרסום, ומראים איך נזרקה גופת מחבל. אני מבקש, מרשות השידור, בעיקר מהטלויזיה ומהעתונות, צריך לבדוק אם היו צוותים זרים במקרים המסוימים, ובאותם מקרים שאין צוותים זרים - אני מבקש שתעשה ביקורת עצמית על הצלמים. הטלויזיה הערבית משתמשת בצילומים אלה. זה חל גם על העתונות.

א. יריב : רשות השידור לא פרסמה את זה, עד שלא שודר בעולם.

פ. גרופר : לפעמים מתקבל הרושם, כאילו איננו נמצאים כאן במצב מיוחד והכל שפיר; הכלכלה, העתונות, הטלויזיה, הכל מצוין ואפשר להפיץ גם את הדברים המכוערים.

אני מכיר מרכז קליטה די גדול, יש בו עולים מרוסיה, מצרפת ומכל העולם. במלחמת יום הכפורים, היתה שם תופעה של התנדבות בלתי רגילה בקרב כל אנשי מרכז הקליטה, רצו לבתי-חולים לעזור לתרום דם. נעשו שם דברים ופעולות במהירות רבה ביותר, כפי שלא ראינו במקומות אחרים. באו למועצה, חיכו שעות בתור כדי לעזור ובאו אלי בטענות מדוע לא לוקחים אותם לכל פעולה שהיא, לשטיפת רצפות, העיקר להתנדב. האם זה פורסם באיזה מקום? אבל, את הדברים השליליים אני רואה בעתונות, אני שומע וקורא.

אינני מסכים שאם יש צוותים זרים של צלמים, אי אפשר לאסור את הפרסום. אבל, מדוע אנחנו צריכים כל כך להדגיש את זה? האם זה צריך להופיע בעתונות שלנו בצורה כל כך בולטת?

אנחנו נמצאים פה במצב מיוחד ואל לנו לשכוח זאת. כאשר נמצאים במצב מיוחד, עושים גם דברים שאינם הולמים את הדמוקרטיה, אם זה לטובת העניין. האם פוככים את זה לפרסם? אני יודע דוגמאות טובות על התנדבות, על חילים מבני משפחות העולים שפעלו יוצא מן הכלל. אני יודע על משפחות שלקחו שני בנים ובן צעיר אשר לומד קיבל כבר צו גיוס. מבחינה זאת, אין הבדל בין העולים לותיקים.

א. לין : אני שייך לאלה שלא מזדמן להם הרבה לראות את

תכניות הטלויזיה, כי אינני נמצא בבית בשעות השידור, אבל בדרכים אני מרבה לשמוע את הרדיו, תוך כדי נסיעה, כך שרוב הדברים שאומר, אני מתבסס על דעות של אנשים הקואים את שידורי הטלויזיה.

אני מעריך, שנכון עשינו בשעתו בכנסת הששית, כאשר נצרנו את החוק שלפיו פועלת הטלוויזיה ורשות השידור. אני חושב, שהכנסת צדקה אז כאשר בעקרון נסינו ליצור מצב שהטלויזיה תהיה מוסד אובייקטיבי, משוחרר מהשפעות שלטוניות וממשלתיות. הכל טוב ויפה. אבל, כשזה בקנה-מדה ובפרופורציה מתקבלים על הדעת.

במלחמת ששת הימים, היו שבויים מצריים, בין היתר נתבקשתי לארח כמה גנרלים מצריים. הבאתי שנים מהם לאחד האזורים הערביים בחיפה, לשיחה עם המנהיגות הערבית. בינתיים נודע הדבר והתאספו מאות ערבים מאנשי רק"ח והתחילו לקרוא מיסמאות נמרצות. שאלו אותי המצרים מה קורה פה. אמרתי להם: "תראו את הדמוקרטיה שלנו, אתם פה והם קוראים לנו כנציגי השלטון "שחרור השטחים" וכו'".

אמר לי, על כך, הגנרל המצרי: "זה לא שלטון". אני מדגיש את המקרה הזה, כי לעתים קרובות חשוב לקבוע קריטריונים, נקודות-מוצא, בהסברה, בחינוך, בפעילות. לא רק לעיני אלה המתכננים, אלא גם מתוך תחושה ורגישות לשאלה כיצד הדבר נקלט באזניהם של ציבור גדול מאד בארץ, שהוא איננו חושב פאותה צורת מחשבה שאנו אשר חוקקנו ואתם שמבצעים קבלנו על עצמנו, מתוך גאווה, את ההסדר הזה.

אמר נכון, י. ארידור, שאנו מעוניינים שישמר חפש הביטוי בויכוח והצגת השקפות. הכל נכון. אבל, זאת בתנאי שנקודת-המוצא של כלנו, כשמדובר על פסיפס של השקפות ודיונים, תהיה טובת מדינת ישראל והמשך המפעל הציוני שאנו מעוניינים בו.

אין לי שום צל של ספק, שבויכוח בין מ.פעיל וביני, ובין י. ארידור, יכולה לצמוח רק ברכה, כי מציגים את שתי העמדות, ואני יוצא מנקודת המוצא שמאיר פעיל מעוניין בטובת המדינה - גם אם אנו בשני קצוות של דעות. אבל, אם יש בארץ הזאת אנשים וחוגים הפועלים ממש בתכנון להגירת יהודים מהארץ, האם יעלה על דעתכם - ויש כאלה האומרים שישראל היא ענין של שנה שנתים, והנה ערפאת הכריז שהוקמה קרן למימון שיקום יהודים שהחליטו לחזור לארצות מוצאם - האם יעלה על דעתכם שאנו ניתן חפש לויכוח כזה מעל במות הטלוויזיה והרדיו? היכן הדמוקרטיה אם לא נעשה זאת, אבל מוכרח להיות בלם, והוא, שכלנו שואפים להמשך קיומה של המדינה.

ח"כ קשת התחיל לדבר על הגירה וירידה. כבר היום, באזור הצפון, מסתובבים חוגים שונים ולא אתפלא אם זה יהיה בדמות הגרמנים נוסח זכרון-יעקב, ז"א הגב' א. ברגר, והם מציעים ליהודים מיואשים כסף כדי לרכוש את דירותיהם. לא אתפלא, אם כעבור תקופה מסוימת זה יהיה מוחמד ואחרים. והם מוכנים, כאשר הם מקבלים את התמורה מקרנות ערביות. אינני בטוח, אם הכסף של הגב' א. ברגר איננו ממומן ע"י קרן סודית למלחמה נגד המפעל הציוני.

אנחנו עוסקים באש ובמים. אני מתאר לעצמי, שהטלוויזיה יש לה רצון להמחיש את המאבקים ואנחנו חייבים להיות מאד זהירים. אנחנו נמצאים בתקופה הגורלית ביותר של המדינה. לעתים, מתוך רצון של עודף דמוקרטיה וליברליזם, אנחנו עלולים להביא עלינו שואה.

אני סומך על האנשים הנמצאים פה, ורוצה רק שישמעו את כמיהות לבנו.

שר ההסברה א. יריב: אני חושב, שהנושא יותר מדי רציני, מכדי שאני אענה בתשובות מי אחראי ואחפש כיסוי בהגדרות ביורוקרטיות. אמנם, יש משרד קליטה - ואינני מתקנא בתקציב שיש לו, כי יש לו בעיה קשה מאד - אבל ענין העלייה והקליטה, אם היתי צריך להגדיר את הבעיות הלאומיות, היתי אומר: בטחון, קליטת עלייה וסתימת פערים. האחד בלי השני לא הולך.

מה נעשה עד כה? נעשו עד כה פעולות המתחלקות לסוגים שונים; אם זה הרצאות, אם זה סיורים, אם זה הצגות סרטים הצריכים לקרב את העולה לציבור ולבעיות הארץ, וכן מקיימים מפגשים. אני מדבר גם על פעולה בקרב העולים וגם על פעולה בקרב הוותיקים, בתי-ספר וכו'. בחדש היו בערך כ-200 פעולות, ביניהן בכרמיאל, קרית-שמונה, חדרה, באר-יעקב, באר-שבע, אפעל, אור-יהודה, יבנה, אשדוד, חולון, אפעל ועוד רבים רבים, בהם הוצגו סרטים בקשר לעלייה.

הרצאות, היו בבאר-שבע, אפקים, ערד, נתניה, הרצליה, רחובות ועוד ועוד. על כל פנים, מספר לגמרי לא מבוטל של פעולות. פעולות אלה נעשות בתאום עם מרכזי הקליטה, הסוכנות וההסתדרות. כאשר התקציב לענין זה היה השנה 600,000 ל"י. אלה פעולות של מרכז ההסברה. התקציב של 600,000 ל"י הוא של מרכז ההסברה, אך כמובן הפעולות נעשות בשיתוף גורמים אלה, וחלק מפעולות אלה כרוכות בהוצאות גם של גורמים אלה.

לאחר שדובר על הקיצוצים בתקציב, וצריך היתי להתחלק בירושה עם משרד החוץ ואתם אלמנטים של משרד החוץ, שעברו אלינו, אנחנו צריכים לספק חומר הסברה לחלק של משרד החוץ האחראי לפעולות הסברה בחו"ל. עשינו חלוקה חדשה של התקציב והוספנו למרכז ההסברה סכומים לא מבוטלים - קרוב ל-3 מליון ל"י. ואז, קבענו קדימה למרכז ההסברה עד סוף שנת תקציב זאת. הקדימה מכוונת לאזורי פיתוח, שכבות נחשלות, נושא העולים וקליטת עלייה. לזאת ניתנה קדימה, אם זה בסיוורים, בחוגים לידיעת הארץ וחוגי חינוך ואזרחות, אם זה

בסרטים, כולל הכנת סרטים במיוחד, ולזה נתנו תקציב נוסף.

מרכז ההסברה החליט להכין תכנית מפורטת לענין הזה, ואז נפל עלינו ענין התכנית הכלכלית החדשה והיא משבשת את תכנית הפעולה שלנו לשבועות הקרובים.

כל הפעולות שבהן לוקחים חלק העולים החדשים באזורי פיתוח, איננו יכולים לעשות בשבועות הקרובים, לפי התכנית הזאת. ביום ראשון, כנראה, הממשלה תשב בענין קיצוצים חדשים, ואשמח לקבל עזרה שאוכל לקבל.

לא אומר, שמה שעושים זה מספיק. אינני אומר שאין מה להוסיף, לעשות ולשפר. אני מודאג מאד בנושא קליטת עליה; הוא קשור בנושא הפער, קשר בל ינתק, כי כשאתה מדבר אל צעירים ופחות צעירים, אם זה במסגרת במת הסברה ואם במסגרת מפלגות או במסגרת הצבא, ואם זה בהרצאה בפרלמנט הנוער - זה לא פשוט. זוג צעיר רוצה לדעת מתי הוא יקבל שיכון. אינני אומר, שאני חייב לקבל את הסעוץ שלו, אבל קשה מאד לשכנע אותם. היום, אמנם, יותר קל מאשר בעבר, ואינני אומר זאת כדי לחפש תרוץ להקל על עצמנו, אבל יש קשיים שאסור לנו להתעלם מהם ועלינו לראות את זה ולתקוף את הענין בכח מקסימלי, במובן החיובי, כמובן.

קליטה חברתית: בנושא קליטת עליה, יש לנו לפחות שני צדדים; העולים והותיקים. בסיוורים שאנו עורכים, אנחנו לוקחים הרבה קבוצות נתיקים למרכזי קליטה, למפגשים ולישובים שבהם יש עולים חדשים. כמובן, איננו מכסים הכל. אנחנו משפטים את התאחדויות העולים ואת אנשי הרשויות המוניציפליות, ראשי ערים, אנשי אזורי פיתוח ומרכזי עולים. אבל אינני רוצה להשלוח את עצמנו, אינני עושים כל מה שצריך ואפשר. אם תעריפי הנסיעה יעלו ב-40%, צריך יהיה לקצץ ב-40% את מספר הסיוורים. אם ירצו עכשו לקצץ את תקציב משרד ההסברה ב-1,5 מליון ל"י, זה יתבטא מיד בכך שנצטרך לקצץ במספר הסיוורים. הרצאות לא יעלו יותר, כי לא נעלה את השכר למרצים. כמובן, שההתיקרות תפגע בתכנית. אולי אצליח לשכנע את הממשלה לא לקצץ בתקציב המשרד. למרות זה, ההתיקרות פוגעת, ואני חושב שאנחנו צריכים לאמץ את המח שלנו כדי לחפש כל דרך להגביר את הפעולה, ואנחנו עומדים במקור הדוק עם משרד הקליטה. יש מחלקה מיוחדת לקליטה חברתית. לפני חגשנים נפגשתי עם שר הקליטה כדי לתאם פעולה ולהגביר את הפעולה. יש היום רצון להתנדבות בארץ, יותר מאשר אי-פעם.

שמעתי הערות שונות לגבי העתונות וכן. אני מקווה, שתוך כמה שבועות אהיה ערוך באפן שיסתי גם למעקב אחרי כל מה שמתפרסם, כדי שנוכל להגיב ביעילות.

אשר לחשיבות הנושא, אין יביננו חילוקי דעות, בלי קשר עם הפגישה היום, פשוט מתוך ניתוח המצב, כל ההגדלות שקבלנו עם כל התוספות, כשזה מהווה 2,800,000 הקדשנו לשני נושאים: קליטת עליה, אזרוי פיתוח ושכבות נחשלות. בענין ביצוע התכנית חל שיבוש ומוכרחים ללוות את התכנית הכלכלית בהסברה.

מ.בראלי: לצערי הרב, הפונקציה של עתון ואמצעי התקשורת, היא הרבה פחות חיונית ממה שאתם חושבים. היא הרבה יותר פונקציה של מראה ומצלמה. מה שיש בחברה הישראלית, יש באמצעי התקשורת. לא תמיד באותה פרופורציה, כי כשעושים את זה אנשים - הם גם שועים. הדוגמא הקונקרטית ביותר, שהובאה פה, מוכיחה זאת יותר מכל; טענו כאן שפרסם ב"מעריב" שיש זיופים של רשיונות עבודה בקרב מרפאי-שנים, וזה לא נכון. הדובר אמר, שאת האינפורמציה הזאת "מעריב" קיבל ממשרד הבריאות.

אתם, ועדת העבודה של הכנסת. יש לכם, על משרד הבריאות, הרבה יותר סמכות, מאשר על "מעריב", והכתובת של משרד הבריאות הרבה יותר נכונה. אתם רוצים, ש"מעריב" לא יפרסם מה שמוסר לו משרד הבריאות, לפרסם? (ב.צ.קשת: טענתי שמשרד הבריאות אשם, והיכן שר ההסברה שיסביר זאת?)

יש שני דברים, שצריכים לדעת; עובדות הן קדושות, דעות הן חפשיות. מד"ר רוזנבלום ועד אחרון הכתבים, כשהוא מביע את דעתו - הוא מביע את דעתו - וזה יכל למצוא הן בעיני, וזה יכל להיות קונסטרוקטיבי ודסטרוקטיבי. בענין זה אין שום יתרון, אפילו לעורך בעצמו. אם הוא יותר מוכשר, הוא מביע את דעתו בצורה שהיא יותר נקלטת. הכח של אמצעי התקשורת מחייב ריסון עצום ביחס לעובדות - לא לסלף עובדות.

אם כתב מה שכתב עמיתי, אלמוני, זה נושא אשר אפשר להכות אותו שוק על ירך, אם הוא לא צודק. בענין הזה אני משוכנע וחושב, שזה לא טוב וזה לא נכון, אבל, אני רוצה להגיד לכם, שגם בענין זה ד"ר רוזנבלום הוא מצלמה. כל הדברים, שבעיני לא מוצאים חן, אשר נכתבים ואזנם מועילים לקליטת עליה, הם כלם מצלמה של מה שנאמר בציבור ובמסיבות ליל-שבת בין בני-אדם. אל תשברו את המצלמה. תקנו את המציאות.

דבר אחד שלא דובר בו וכדאי היה שזה יעסיק את ועדת העבודה או כל ועדה העוסקת בקליטת עליה: העתונים מלאים מכתבים למערכת מעולים שפנו למוסדות ממשלתיים ולא נענו. הם נענים כאשר המכתב מגיע לעתון והעתון פונה.

הפיקוח של הכנסת על הממשלה, ראוי לו להתיחס גם לנושא הזה של הענות לציבור. העתון לא צריך להיות ציבור לזה. הוא ציבור לזה, כשציבורות אחרים נסתמים. תדאגו שהציבורות האלה לא יסתמו.

תיו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: העתונות מוכרחה לציין עובדות ואיש לא שצן נגד זה. מה שאנו רוצים הוא, שהתרומה שלכם תתבטא בזה שתרבו בהבלטת החיוב. זה מה שאנו מבקשים מכם.

מ. חובב: אני מאמין, שגם בשם חברי מרשות השידור, אביע את ההרגשה שלא יושבים כאן שני צדדים בנושא הזה. נושא הקליטה והעליה, חשוב לנו כאזרחי המדינה או כעומדים בראש מוסד זה ואחר, או כנציגי ציבור וחברי-כנסת, חשוב לנו באותה מדה.

עוד ענין מוסכם, והוא, חפש ביטוי עתונאי. הדברים הללו כלולים בחוק, שדיבר עליו מר לין, בהגדרות מוגדרות מאד ומביעות הכל, ואולי משום שמביעות הכל, לא אומרות דבר, וצריך לקיים אותן ולפרש אותם כרוחן, והמלה "כרוחן" אינה מוגדרת מבחינה משפטית.

לא מעט טענות המועלות כלפי רשות השידור, הן עדיפות מפי השמועה או על פי המסתבר מכך וכך. אינני אומר זאת כדי לדחות ביקורת. כל ביקורת מבוססת תבונה, וצריך לתקן על פיה, אלא אם אינה מביא לסרוס מסוים של מעשים שעושה הרדיו בתחום הקליטה והעליה. אני מאמין, שרבים מהיושבים כאן, אם לא כלם, יודו, שלא ידעו שאמנם דברים אלה נעשים בתחום קליטה ועליה. גם השידור, שהשתתף בו דן בן-אמץ, שהוא כביכול עילה, הוא מעין דבר שדנים בו על פי גיזרה אחת או מיגזר קטן אחד שדנים בו בהכללה ושופטים את הענין כולו. צפיתי בתכנית יחד עם שני בני, בגיל 16 ו-13, והדבר השפיע עליהם לטובה. זה יצר בהם בדיוק את ההפך ממה שהוא נסה לעשות. יתכן שבני אינם דוגמא. כלנו, בסופו של דבר, שופטים על פי סביבתנו הקרובה ועל פי הנחות של מה עתיד להיות. מה שקורה בסביבה, אלה דברים שאנו רואים בעליל.

היתי רוצה לפרט מה אנו עושים ברשות השידור בתחום העליה והקליטה.

כאזרחי המדינה הזאת, האם נדמה לנו שאמנם בכלי התקשורת, עם כל עצמתם, יש חזות הכל מבחינת ביטוי למה שנקורה במדינה? הדברים המצויים במושב, בקבוץ, בחברות הנוער, בצבא, אלה דברים מצויים ומתפתחים לא דוקא בעקבות מה שקרה ברשות השידור. ההפך הוא הנכון, ברוב המקרים. יאמר מישהו, אולי רשות השידור לא צריכה לתת ביטוי למה שמתרחש ולמחשבות שהתעוררו כאלה ואחרות. התשובה היא בחוק רשות השידור - לתת ביטוי לדעות הרווחות בציבור. זאת אחת מאשיית חוק רשות השידור. מה פרוש "דעה"? מה פרוש "רווחת" ומה פרוש "ציבור", ומה פרוש כל מלה מנוסח החוק - זה ניתן לויכוח.

לגבי הרדיו: לקראת הישיבה הזאת, לקשתי כמה דברים - ואין זה הכל - ואציין אותם. אנחנו מדברים במוסד קטן מאד, ואם ינתנו מספרים אחדים מתוך המספרים הרווחים ברשות השידור, אלה יהיו מספרים קטנים.

יש חשיבה ברשות השידור, ברדיו, הקרויה חשיבת השידורים לחו"ל ולעולים. יש לה נגיעה הדוקה לנושא שבו אנו דנים היום. יותר מ-70% של התכניות שאנו משדרים ברוסית, גרמנית, גרוזינית, ויתר השפות, הן בנושאי עליה וקליטה, כגון ראיונות בהם דנים בזכויותיהם וחובותיהם של עולים, הבאת אנשי קליטה ועליה אל המקרופון להסברה. בשידורים ברוסית, שזה חלק הארי של שידורינו לעולים ולחו"ל, בגלל חשיבות הנושא ומספר העולים, 80% מכלל התכניות - להוציא יומנים וחדשות - כשלש שעות ביממה הם בנושא קליטה ועליה.

גם השעור בתנך, קשור לעליה וקליטה, זה חלק מחנוך העליה לקליטה טובה, לאמונה בקיומם כאן והתישבותם כאן.

בשידורים לחו"ל, האחוזה הזו משמעותי יותר משום שהוא מחנך את היהודי המתבולל או הנמצא בשוליים, ומקרב אותו למחשבה לעליה, ומביא אותם המושפעים ע"י שידורים אלה לעליה.

כל גל העליה מבריה"מ, חלק לא קטן בו, יש לשידורים בעברית לבריה"מ לפני 15 שנה, שהיו אז סודיים והיו נתונים לצנזורה צבאית. עצם קיומם היום איננו מצונזר ועל חשיבותם לתכנם, תמיד בריה"מ עצמה המשקיעה משאבים שכניים אדירים להפריע לזה. יותר מ-3,000 משדרים מיוחדים בבריה"מ מופעלים כדי להפריע לשידורים בשפות המובנות בבריה"מ - אידיש, רוסיית וגרוזינית. בזמן האחרון אנו מצליחים להתגבר על ההפרעות שלהם, אבל זאת בעיה קשה המצריכה מאמצים וכסף רב. (ה.זיידל: האם יש תאום עם גלי צה"ל בנושא עליה וקליטה?) אין תאום עם גלי צה"ל.

מתוך 130 העובדים בתקן בחטיבה זאת בשידורים לעולים ולחו"ל, כ-40% הם עולים חדשים, ז"א חדשים "טריים" ולא מי שעלה לפני עשרים שנה. מתוך אלה, כ-30% הם עולים מבריה"מ.

(קורא מתוך פרוטוקול המחלקה לשידורים למערב אירופה מתאריך 14 לנובמבר.)

במחלקה העוסקת ב"שור השבוע", תכנית דוקומנטרית בשבת בצהריים, תכנית "שידור ישיר", "ספורו של תיק", ותכנית עקרת הבית - בתכניות אלה, לעתים קרובות עוסקים בתכניות קליטה ועליה.

בתכניות הקלות, בגל ב', שבעיקר צעירים מקשיבים לו, יש תכנית שבועית "אני חדש בארץ" וזאת תכנית חקימת שנים אחדות. באמצעות תכנית זאת אנו עוברים את דרך משפחת עולים לפני עלייתה לארץ, עלייתה ארצה וכיצד התגברה על בעיות והסתגלות למציאות.

מוסיקה: התזמורת של רשות השידור קלטת כ-30 עולים - מתוך 90 אנשי התזמורת - אשר כיום מקבלים שכרם על תקן הקליטה ותוך זמן קרוב יתקבלו כנגנים מהמניין. ועדת השמעה לסולנים, מופיעים לפני עשרות עולים חדשים הרוצים להופיע כסולנים, ונותנים להם עידוד ודחיפה עם במה של סולנים עולים. השתתפנו בהקמת תזמורת עולים בנתניה.

אולי גולת-הכותרת, היא הסיור של התזמורת שלנו בחו"ל, שערכה עכשו, וניתן בה ביטוי לסולנים עולים. כך הם הוצגו בסיור התזמורת באירופה. זה תרם לא מעט להצלחת הקונצרטים, חוץ מהצלחתם המוסיקלית.

אנחנו עוסקים כל כמה שאפשר בנושא הזה. ברור, שמדת העשייה מותנית בשלשה: 1. תבונת העושים, ומדת התבונה שיש בעושים, היא נתונה. משתדלים לפתח אותה. 2. מספר השעות שאנו משדרים בסך הכל וכמה אפשר מתוכן להקצות לנושאים אלה ואחרים. הדעת ניתנת להרבית השעות בנושאי עליה וקליטה. 3. נושא שבימינו לא נח להשכיר אותו, והוא, התקציב. אמר מי שאמר כאן, שאף אם יקוצץ התקציב במשרד כל שהוא, לנושא קליטה ועליה יש לתת עד כמה שהדבר אפשרי אפילו על חשבון אחרים מתקציב המדינה. אני מדגיש את הנקודה הזאת, כי יש לא מעט דברים שחובתנו לקיים כרשות ממלכתית ואין ביכולתנו לקיים מסיבות תקציביות. הסיוע התקציבי של תקציב המדינה חייב לבוא לעזרת רשות השידור כדי שתוכל למלא חובותיה שאנו מדברים עליהן עכשו ואינן מנויות במפורש בחוק.

י. שמעוני:
אני מיצג כאן את תכניות הטלוויזיה. אינני מיצג את מה שנעשה בתכניות החדשות והאקטואליה. הטיפול שלנו בנושא, דורש מספר תיקונים, שאני מקווה שימצאו את ביטויים בתכנון הבא שלנו.

ממה ששמעתי כאן, היה לי הרושם, שלא רק אלה היושבים כאן אינם רואים את הכל, אלא הסתבר לנו שרוב הציבור פותח את הטלוויזיה לשמיעת החדשות ב-20.30. רוב התכניות המשודרות מ-20.00 עד 20.30, שבהן היה מושקע חלק ניכר מהיצירה העצמית שלנו - אחוז הצפייה בזה הרבה יותר נמוך. זה מגיע לכך, שגם בחוגים בתוך רשות השידור, משום מה לא מדברים על תכניות הילדים והנוער, כי זה נקרא תכנית אחר הצהריים. פחות רואים אותה, פחות שומעים אותה, כאילו אינה קיימת. רוב האנשים יגידו מה ראו מ-8.30 בערב ואילך.

אנחנו מקיימים, כבר כמה חדשים מדי שבוע, תכנית הנקראת "כל ההתחלות" וזאת תכנית שבועית. אבל, בדמה לנו, שאנו מאבדים משהו מהאימפקט של התכנית, בגלל השעה שבה היא משודרת. היא משודרת בכל יום ב' בשעה 20.00. אנחנו חושבים להעביר את התכניות המקוריות לשעות שהצפיה בהן גבוהה יותר, וזה 22.00 - 20.30.

גם בטלויזיה, הנושא של קליטת עליה, יש לו מישורים שונים. מישור אחד, זה עצם קליטת העובדים. קליטת עובדים לגבי הטלויזיה היא שונה באופיה. הרבה יותר קל לקלוט שכנאי בעל מקצוע מאשר במאי שאיננו מכיר את השפה, ההווי וכדומה. למעשה, תוך כדי עבודה משותפת עם משרד הקליטה, אנחנו בצורה זו ואחרת מעסיקים כמה במאים, לשדעתנו הם מהטובים בין העולים. זה עולה לנו לא רק כסף, כי העבודה עם אנשים שהיו רגילים לשיטת עבודה אחרת, אפילו מבחינה תקציבית של הפרודוקציה, אלה הברים שלא היינו מרשים קדם. אנחנו קולטים אותם, ויש כאן ענין של מנטליות, הרגלים, ומשקיעים גם בזה. הרבה עובדים, בקלטים. לדאבוני, יש הגבלה במקצועות המגיעים. רוב האנשים בחו"ל עבדו בפילם, ועבודה בסרט היא דבר קשה, והיא בדרך כלל בתחום דוקומנטרי הדורש הכרת הנושאים. דוקא בתחום של אולפן הטלויזיה, בתחום הזה מספק בעלי המקצוע המגיעים, קטן מאד. הכוונה לצלמי אולפן.

בתכניות, הדבר הראשון הוא להמנע מדברים המשיגים מטרה לא טובה. אחת הדרכים שלנו, שתבוא לביטוי בחדשים הקרובים, זה בנושאים שבהם חסר-הידיעה בין העולים אינו שונה מחוסר-הידיעה בענין, בשכבות אחרות בארץ. לכן, חלק גדול מהשידורים הדוקומנטריים עוסקים בנושאים שונים מהקיימים בארץ ואשר חשיבותם גדולה לא פחות מאשר בהתעסקות בבעיות יום-יום.

כשחשבנו על התכנית הנקראת "שרתי לך ארצי", אחת הסבות היתה שדבר מסוג כזה משיג מספר מטרות בעת אחת; יש מי שמוצא בזה קצת ספורים על קשיים ובעיות שהיו גם פעם, יש מי שמוצא בזה שירים ומוסיקה, יש מי שסולד מהסברה ישירה.

הזכירו פה מקרה, שחלק ניכר מהנוכחים מסתייגים ממנו וזה השידור עם ד.בן-אמץ. אני מצטער, שמישהו לא קם ואמר במקביל לביקורת: "אני מתפלא על תכנית 'טנדו'". הרי בדרך כלל בתכניות אלה משתתפים אנשים מהגלריה של ההסתוריה של ארץ-ישראל. לאנשים אלה יש סיפור אישי ומענין ואלה אנשים שעשו משהו בחייהם, בין אם הם מאזורים ממעשיהם ובין אם זה לא כך. מרבית האנשים בתכנית הזאת, הם אנשים אשר כל אחד היה קורא להם: הקונסטרוקטיביים. באפן מיוחד מחפשים אנשים שעשו משהו בחיים שלהם.

אנחנו עומדים להתחיל בעוד כמה שבועות, בסידרה אשר שידורה נקבע לשעות הערב, תוך שיתוף פעולה עם הטלויזיה הלימודית, שענינה הכולל הוא הנחלת הלשון. אלה תכניות דרמטיות קלות, הבנויות על אוצר מלים שהוא פחות או יותר אוצר המלים של גומר אולפן. זאת תכנית עם הרבה פיתוח מקצועי. זה יתחיל בשמונה בערב. הנה, גם תכנית זאת היא חלק מהמערך הכולל של אינפורמציה. סדרת תכניות אשר מכין כתבנו לשעבר בארה"ב - ח.יבין - סידרה העוסקת בקהילות יהודיות בחו"ל. זה דבר שהוא חלק מהמערך הזה. אני חושב, שרק הצרוף של כל הדברים האלה יחד, יש לו איזה שהיא משמעות.

יש קושי בטיפול בבעיות יום-יומיות. הפרטים המהווים את הבסיס של תכנית "כל ההתחלות", למשל, זו תכנית העוסקת בפרובלמות יום-יומיות, בדרך כלל ממבט העולים עצמם. אם הראינו קשיים והתחלות של במאים, ראינו בסרט במאי עולה מבריה"מ.

אם באמצעות משרד הקליטה עשינו תכנית על ילדות שניה של עולים, עשה זאת עולה מרומניה. כאשר עסקנו בנושא מוסיקה, עשו סרט על צעיר פסנתרן שאלה לארץ מבריה"מ. למעשה אנחנו מנסים עד כמה שאפשר בתכניות לעולים, לדבר על נושאים המטרידים אותם, על נושאים קיימים ועד כמה שאפשר בשיתוף מלא ורב של הבמאים העולים עצמם. לצערי, לא על הכל הם יכולים להתמודד. לכן, משרד הקליטה משקיע הרבה כסף בזה, ונתקל לפעמים בקשיים, כי סרט רע - שידורו יותר גרוע מאי-שידורו לפעמים אתה מגיע לרגע שאתה צריך לעשות אתנחתא להזפת המאגר.

איש שיש לו ספור-חיים ומדבר באולפן, לעתים כחו יותר גדול מסרט. אנחנו עוסקים בנושא זה גם בתכניות הרגילות שלנו, וזה חלק קבוע.

אתם יכולים להיות סמוכים ובטוחים, שבישיבות המחלקתיות שלנו, אלה בעיות שאנו מדברים עליהן. אנחנו מוסיפים את הבעיות ההסטוריות לתכניות, כי חשוב שהאנשים יבינו למה באמת אנחנו כאן. זאת שאלה הנשאלת בחריפות רבה על ידי אנשים רבים.

אינני רואה פה שני צדדים של שלחן. אני בטוח, שנעשה עוד שגיאות, אבל הנושא הזה מעסיק אותנו ואנו מנסים כמיטב יכולתנו להתמודד עם זה.

א. לין : בקשר למקרה המצער שהיה בבית-שאן, האם היתה גם הקרנה ביומן החדשות? אני מתכוון לפעולה הנהדרת שעשו ילדי תיכון בהפגנה נגד הפעולה שנעשתה עם הגופות. אם לא שודר - זאת דוגמא של חסר פרופרציה.

שר ההסברה א. יריב: פשוט, הטלויזיה לא היתה שם. איך היא יכולה להיות שם? אם התלמידים היו מודיעים לטלויזיה שהם הולכים להפגין - היו באים. יחד עם זאת, היתי בחלוויה ומשם שלפנתי לרדיו ולטלויזיה כדי להדגיש בחדשות את ענין ההסתה. אני מניח, שהערב ביומן השבוע בטלויזיה ומחר בקול-ישראל, יהיה ביטוי לכך.

מ. שרמן : קיים שיתוף פעולה הדוק מאד בין משרד הקליטה לבין הרדיו והטלויזיה. אינני רוצה לגעת בענין מרכז ההסברה, כי יש פעולה ענפה ועכשו מתכננים פעולה יותר רחבה, ומתכוונים לפרוש אותה בכל הארץ. אנחנו מבקשים שהתכנית "כל ההתחלות", לא תרד. אם יהיה צורך בתקופת התארגנות בין תקופה זאת לבין חידוש השידור, אני מבקש שנהיה ערים לנקודה הזאת. אנחנו גם מבקשים לשנות את השעה שפה היא משודרת. היינו רוצים שירחיבו תכניות לנער, אם זה באמצעות תכנית "עלם ועלמה", שזה יהיה מובן גם לעולים, או בתכניות אחרות. היינו רוצים, שבתכנית מסוימת, כשמדובר על ידיעת הארץ, הסטוריה של הארץ ועם ישראל, שיהיה תרגום, ואז כאשר העולה שומע את העברית, הוא יוכל במקביל לקרוא את זה בשפתו. במקרים רבים, עולים יושבים ובתכניות מסוג זה הם סוגרים את המכשיר, כי אינם מבינים את השפה. אם העולה יוכל לשמוע בשפתו את התכניות האלה, זה היה טוב מאד.

היינו מבקשים לבדוק את האפשרות להרחיב את שעות השידור ברוסית וגרוזינית פה בארץ. בגרוזינית השידורים היום מצטמצמים ברבע שעה, וברוסית עשרים דקות. לכל הדעות, זה אינו מספיק.

תודעת קליטה: איך לעשות את זה - אינני יודע בדיוק. זה נושא קשה מאד. צריך אולי להפעיל יותר את אמצעי התקשרת בענין זה. משרד הקליטה פעיל מאד לגבי הסברה בקרב צה"ל, בקרב קצינים ומ"כים בעיקר, וזה מקיף מאות אנשים, מיפגשים רבים בין עולים וקצינים ומ"כים, וכן עם אמנים עולים. ההדורים טובים מאד. אנו מקיפים בזה בערך אלף איש בחדש ימים.

לוקה בחסר הוא ענין תודעת הקליטה וזה נחות לעשות ע"י הסברה בקרב בתי-ספר. השבוע היתה לנו פגישה עם מנכ"ל משרד החינוך ואני מקווה שיזוז משהו בענין זה. לגבי ועדי-עובדים, היינו מבקשים - והיתה לנו גם פגישה עם אנשי ההסתדרות - שיגבירו את התודעה בקרב ועדי עובדים, כי חלק רב מזמנו מבלה העולה העובד במקום עבודתו. לא תמיד מתפנה העולה ללכת למיפגשים.

היתי מבקש את אנשי התקשורת: אני יודע שהבמה חפשית, אבל היתי מבקש להבליט את החיוב במדת האפשר. זאת הטענה הנשמעת על ידי העולים. לרוב, לא מובלט החיוב. אולי כדאי לפעמים בסקירה, להראות לא דוקא את המצב הקשה, אלא את אלה שנקלטו כסמו למשל בחינוך ובבתי חולים. קלטנו אלף מורים בבתי-ספר, קלטנו אלף ומאה רופאים ו-80% מהם עובדים בבתי-חולים, 75% מהרופאים בישובי הדרום, הם עולים חדשים. זה לא הובלט. ע"י ההבלטה הזאת, היינו יכולים לתקן את התדמית המעוותת של העולים בעיני הציבור.

אנחנו נגביר את הקשר עם רשות השידור. היינו רוצים, שמהעתיד הקרוב יהיה טור שבועי ברדיו, שיתן מידע ואינפורמציה שוטפת לעולה. אני חושב שתכנית "כל ההתחלות", מספיק אם תשודר פעם משבועיים.

ב.צ. קשת: מה המקצוב של המחלקה לקליטה חברתית?

מ. שרמן: אני אבדוק את זה ואמסור בישיבה הבאה.

א. אבנר: השידורים לעולים - מחוץ למה שנקרא רשת ד' בבקר השכם ובלילה - מצויים בתוך שתי שעות ברשת ב'. זה איננו רצוי, מסתי בחינות: א. זאת מסת-סדום לשידורים לעולים ואין לאן למתוח אותם. מצד שני, למאזיני רשת ב' זאת עצם בגרון -

נפסק הרצף של השידורים לשתי שעות משעות ההאזנה הטובות ביותר. האפשרות היא רק לפתח רשת נוספת ברדיו, שתאפשר לשחרר את הרשת הקבועה לעולים וגם לתת להם דברים נוספים, שכרגע אין להם פתרון. זה כרוך בכסף לא מעט, אף כי הוא נמצא בהכנה, כי הכסף לא מספיק והוועדה צריכה לדעת מפני מה שידורים אלה אינם מתרחבים.

רציתי לעזור קצת לוועדה, ע"י הסברת הצד המקצועי של אותן הבעיות העקרוניות והציבוריות שהועלו כאן.

הזכירו, למשל, את מושג האיזון ואת הופעתו של דן בן-אמץ. מושג האיזון נוגע לבעיות שיש עליהן ויכוח פוליטי, ואז יש עליהן חובת האיזון. הבעיה של דן בן אמץ אינה נוגעת לענין האיזון בכלל, כי הציבור בארץ אינו קרוע בין חסידי ירידה לשולליה כמו לגבי נושאים של הרחבת הקואליציה ושולליה. כאן הוצג אד. על האפקט של הצגת האדם, דיבר מ.חובב, הוא דיבר על הנסיון בבנינו, ואני יכול להגיד על הנסיון בבית. לעתים קרובות כשמציגים משהו שלישי, אומרים שזה מדיק למוסר ומוריד את המוראל. אבל, עוד לא שמעתי שמישהו יגיד: "את המורל שלי זה מוריד". לעולם, זה "המורל שלהם". אני מרשה לעצמי להגיד, שההערה הזאת היא ביטוי לרוגז על ההופעה ואינו משקף את מדת הסכנה שיש בה. בני אדם רוגזים על תופעה כזאת, אבל הצגת אדם ועמדה בטלויזיה אינה משנה עמדות. מפלגות פוליטיות בארץ ובעולם סבורות אחרת, ומוכנות להוציא כסף לא מעט על מופעי בחירות בטלויזיה. אבל, מחקרים וסקרים שנעשו, מראים שזה אינו משנה עמדות.

ד. בן-אמץ, בעיני בני, מת אחרי אותו מסדר. שום ילד אינו מחוסן וכל אחד מאתנו קרא בעתונים בבנין של מי פגעו פגעים. שום חינוך אינו יכול לחסן ילד. זאת השפעה ישירה של הצגת האדם במערוםיו האינטלקטואליים. בשביל אותם בני-אדם, שהתכנית מכוונת אליהם, השפעתה ברורה. זאת אינה לגיטימציה. אמצעי בתקשורת מציגים לפעמים פושע, ולא תמיד מביאים לו את הרב או הכומר, להתוכח אתו. זה מעורר תגובות נוסריות וזה איננו נותן לגיטימציה, לא לפשע ולא לעושייו. ד. בן-אמץ איננו בגדר פשע מבחינת החקק הפלילי, אבל זה סותר ערכים יסודיים בחברה שלנו. (ב.צ.קשת: אז בשביל מה להביא זאת?) כדי להביא את התגובה.

יש יש בעיה חמורה, שכל בעל מקצוע בתחום אמצעי התקשורת, איננו מתעלם ממנה, והיא בעית העלאת החיוב. אין פתרון לבעיה הזאת. לא אתוכח כעת על השאלה מה הוא חיוב, אלא אעמיד את החיוב על החיוב המוסכם על קשת רחבה של הציבור. זאת בעיה קשה. אין שום פרופורציה בין כמות המידע על המתרחש יום יום, לבין כמות המידע שאפשר להביא אותו באמצעי התקשורת. מידע המובא באמצעי התקשורת, מתרכז במדה מכרעת בחריג - לטוב ולרע. בפשטות: לפי שאי אפשר להקיף את השיגרת. אדם קם משתנו, הולך לעבודתו ואינו מגיע אליה, כי נפגע מתאונת דרכים - יש חדשות. אדם קם משתנו, הולך לעבודה ומגיע אליה - אין חדשות. החיוב מרובה על השלילי. אם נשאל את עצמנו מה יש מאחרי הבדיחה הזאת שאיש נשך כלב, זהו שהצופים יודעים מה שבעים של כלבים ויודעים מי עלול לנשוך את מי, ולפיכך בשעה שהצפוי מתרחש - אין שעם לשר על כך. אבל מה היה לוא היינו מסדרים לצופים בכבי-לכת אחרים שהם מנסים ליצור לעצמם תמונת חיים על כב-לכת שלנו ונתקלים בכמה ספורים על בני אדם הנושכים כלבים? הם יגיעו למסקנה שבני אדם הם הנושכים כלבים.

לכאורה, זאת בעיה מלאכותית, כי לא אל ככבי לכת אחרים אנחנו מסדרים. האם דימונה אינה ככב-לכת אחר לגבי צפון הארץ? האמנם מאזינינו בחו"ל, יש להם אותה מערכת מוסכמת כלפי חיינו כאן? איך, בכל זאת, לשמור על חוש הפרופורציה, כדי שנביא דיווח על שביתה ועוד שביתה ועוד שביתה, שזה לא יצור אצל יהודים המאזינים לנו בחו"ל, את ההרגשה, שבארץ שובתים ואין עובדים? אין על זה תשובה חד-משמעית, כי אין דרך חד-משמעית לדיווח על כל החיוב.

במדה ויש תשובה לזה, היא לא בתחום הדיווח על החדשות ועניני היום. לשם כך, קימת תכנית רקע ולשם כך יש בטלויזיה תכנית "כל ההתחלות", וברדיו יש כל אותן תכניות ודברי פרשנות ויש לפעמים הסברה שאפשר להכניס אותן לתכנית כמו "השבוע".

כל הדברים האלה נועדו למלא את התמונה האינפורמטיבית. בדיווח יום-יומי, לחפש איזון - זה קשה.

י. לוח:

הקולגות שלי ואני, יחסנו לארץ איננו דסטרוקטיבי, לא במחשבה תחילה ולא לאחר מעשה. כל המתרחש בארץ, קרוב ללבנו, אלא שהגישה שלנו קצת שונה משלכם.

בתכנית "טנדו", יצאה לנו תכנית ציונית מעל ומעבר למה שחשבנו שיצא. רוב האנשים שאנו מביאים לתכנית - והיא תכנית קדם כל לעולים חדשים, כי בארץ כלם עולים חדשים, שלשים שנה, חמשים שנה, המיעוט הוא חמשה דורות בארץ - כל אדם המופיע ב"טנדו" מספר על עליתו ארצה, על קשיי הקליטה שלו, ויוצא שהעולה הסרי רואה שגם בן השבעים עבר משברי קליטה.

כל חיי בארץ אני זוכרת גלי קליטה, שהיו להם קשיים; היו הרומונים, היו המרוקאים, עכשו הרוסים. כל גל עליה נתקל בקשיי קליטה, חלקם נקלטים וחלקם יורד, ונוצר הניפוי הטבעי. אלה שירדו, יעלו שוב בגל האנטישמי הבא. זה משתקף ב"טנדו".

לענין ד.בן-אמוץ, א. אני חושבת - ושותף לי בזה ירון לונדון - שאם אתה רוצה לעשות פרסומת לדבר חיובי, אתה צריך להודות שקימת גם תופעה שלילית. לשטוף את המח ב"ציונות" - זה לא מצליח.

אני מודה, שזה לא היה דיון נוקב בשאלת הירידה. ביננו לבין עצמנו, אחרי התכנית הזאת המעייטו להשתמש במלה "ירידה". לפני התכנית השתמשו במלה זאת על כל דבר, כגון אם מחיר הסכר עלה, אמר מישהו: "מחיר הסכר עלה - אני יורד מהארץ...". השתמשו במלה זאת כמו בבדיחה. להערכתך, אחרי התכנית עם ד.בן-אמוץ, השימוש הקל במונח ירידה, ירד לכמה זמן. היום, כשאדם אומר "אני יורד מהארץ", אומרים לו שהוא מדבר כמו ד.בן-אמוץ, וזה לשלילה.

השאלה כמה אנשים יודעים שבן-אמוץ כתב את דבריו בספריו וספריו הם "בסס סלרס". אם הנער הזה קורא את ספריו בבית וחושב שמה שאומר בן-אמוץ זה חכם, הנה בתכנית הוא ראה אותו לא בצורה מכובדת, וההורים ישימו לב מה קוראים בניהם, אחרי תכנית זאת.

אני חושבת, שענין התגובה על ד.בן-אמוץ היא מפה לאזן. אני מאמינה, שכל דעה המתהלכת בארץ, יש לחשוף אותה. אני מאמינה, במובן מסוים, זה היה קטכזיס לעם הזה לדון באדם הנחשב למורה-דרך של נער בארץ, וחשפו אותו כפי שהיא. יחד עם זאת, האיש הזה, עם כל דבורו, הוא יושב בארץ, ובין אם הוא שייך לפלג זה או אחר ש אנשים, זה היופי של הארץ שכל האנשים חיים בארץ ומתלבטים בבעיותיה.

אנחנו אנשים שאכפת לנו מה קורה בארץ. אנחנו מעלים דברים בצורה קונטרולרסלית. בתכניות, בעשר השנים האחרונות, נאמרו הרבה דברים חמורים על מה שנעשה בארץ. עשיתי תכנית "מה עכשו" בתקוה שמישהו יזדעק. היום מדברים על שיפול מיוחד בערביי ארץ ישראל. אני הזדעזעתי מהניתוק שחל ביני לבין ערביי ארץ ישראל. הם נאחזים בהשכלה אקדמאית ובעוד כמה שנים יהיה לנו עסק עם ציבור של אינטלקטון-אליים ערביים. לא שמעתי תגובה על התכנית.

כשעושים תכנית קונסטרוקטיבית, רק כאשר זה מאד חריף, מעלים את הבעיה שלא היו צריכים להעלות את הנושא. אך על עצם הבעיה לא מתוכחים.

אנחנו אנשים שאכפת לנו. אולי יוצר מצב, שנושאים שאנחנו מעלים, יבואו לדיון ולא ידונו בעצם העלאתם.

י. יודין:

חלקם של השידורים בנושא עליה וקליטה: איך שהוא הצלחתי לשמור על ידיעת הרוסית ואני לעתים עם עולים ומרצה לפני עולים מרוסיה. קלטתי הרבה תגובות. אינני רואה עצמי, בכל עניני הבגצוע, חכם יותר מכם. אתם ממונים על השידורים ואתם מלבטים בקשיים. אני מכיר בזה שזכותי ליעץ לכם, מוגבלת מטבע הדברים, כי היא מתבססת מהנסיון בחוץ, ואילו אתם מתבטלים בזה.

על מגמות, אנחנו יכולים להתוכח. היתה לי פגישה מרשימה באחד הכנסים, ושם דברתי רוסית לפני קהל גדול של עולים מרוסיה. בתום הכנס, ניגש אלי אדם גידם, הציג עצמו כקולונל מהצבא הרוסי, ופנה אלי בזו הלשון: "לכל אחד מאתנו יש בעיות חומרות, אבל אני חושב שאין לנו רשות לפנות למדינה בתביעות רבות. אנחנו לא שפכנו דמנו בעד המדינה ומה שהמדינה נותנת לנו מבחינה חמרית, זה אנו מקבלים ואסור לנו להתוכח. אבל, יש לי שאלה: אני במוסקבה ידעתי יותר על מה שנעשה בארץ, מאשר אני יודע בביתי." זאת היתה נקודת-מוצא לשיחה, שאני הרבה חדשים לא שכחתי. נסיתי לפעול בכיוון זה. גאלצתי בסופו של דבר ללחום לצדקתו.

אני ראיתי 2-3 פעמים את התכנית שלכם "כל ההתחלות". אני מעריך אותה ביותר. מה שראיתי - היה מצוין. אני מצטרף לדברי י. שמעוני, אשר בדמה לי הכיר בצרך להעביר את התכנית הזאת לשעות שידור אחרות. אציע שתי הצעות, שאחת תהיה בודאי קונרוסלית. אני חושב, שרמת הרדיו גבוהה יותר מרמת הטלוויזיה. אני מבין, שזה נושא לויכוח. אינני חושב, שזה מחויב המציאות. אולי זאת הערפה סוביקטיבית. אבל, עובדה היא, שחוג צופי הטלוויזיה הרבה יותר רחב מאשר של מאזיני הרדיו.

אני מציע, שהנהלת שידורי ישראל תנהיג שידור חי ברוסית בטלוויזיה. מבחינה עקרונית, הכירה מערכת השידורים שלכם בצרך לשדר בשפות העולים, אינני רואה סבה. ושבאיזה שעה משעות היום לא יהיה שידור טלוויזיוני ברוסית, כאשר יש גל כזה של עליה מרוסיה. אם יגידו לי שאין תקציב ואין גל - אני לא בא לפתור בעיות שכניות. אני בא להעלות מחשבה. לעולים מרוסיה יש רצון לראות בטלוויזיה גם תכנית בשפה מובנת להם.

אני מציע, שבמסגרת השידורים תהיה גישה מכוונת. יש 3-4 בעיות המעסיקות את רוב רובם של העולים. זה נוגע באלה שיבואו מחר ובקרוביהם הנמצאים כאן; בעיות קליטה, זכויות, הסבה מקצועית, איפה לגור - אם באפקים או בתל-אביב ורמת-גן - בעית השפה, ואולי דלגתי על משהו.

אילו מערכת השידור, בהתייעצות עם כל הגורמים, היתה מעבדת מערכת הסברה באותם נושאים שהעליה מתלבטת בהם, ובמערכת הסברה צריכים להיות כל האלמנטים של "כל ההתחלות" ואתה תכנית של "שרתי לך ארצי", לוא בניתם תכנית סביב נושאים אלה אשר העולה חושב שאם שולחים אותו לאופקים ז"א מחסלים אותו ואם בותנים לו דירה בתל-אביב משמע קולטים אותו, תכנית מסוג זה היתה מועילה.

אני רוצה לגעת בנקודה המתקשרת בדיון כללי על מערכת הטלוויזיה והרדיו, שהכנסת תפגש לדיון בענין זה אתכם. מה בין משימות מערכת התקשורת שלנו לבין חפש הביטוי ובין צילום תופעות שליליות? יש לי גישה, שהיא אולי לא תתקבל על דעתם של אנשי התקשורת שלנו, אבל היתי רוצה שהיא תשמע. אינני כופר בחפש הביטוי. אני סבור, שיש ערך חיובי רב להצגת דברים שליליים. לך, י. לוף, היתי מעיר, שגילוי שלילה, משיג את השפעתו בכיוון שיפור הדברים, כשהוא אמנם פרי יוזמה שלכם אבל איננו פרטיזני. אם את הולכת לשדר מה נעשה בין האסנטי לגנציה הערבית, את בתוך השידור יוצרת עימות עם אותם גורמים הנוגעים בדבר כדי שהכוונה הטובה שלך לא תאבד בחלל של כל מיני דברים המעסיקים אותנו יום-יום.

הבסיסי ביותר הוא, שאינני רואה את מערכת התקשורת שלנו כניטרלית. יש לי לפעמים רושם שהלהיטות לחופש הדיבור, למתן דיבור לכל, היא כל כך רבה, עד כי אינך יודע איפה עומדת מערכת התקשורת עצמה. כאילו קימים דברים שונים בארץ והיא מצלמת את כלם. אינני מדבר רק על חלוקה שכנית של הזמן. אולי היה מקום לברר אם האפקט השלילי בהופעתו של ד.בן-אמץ הוא תוצאה של כוונה של השידור או שזה אינצידנט, או שזה מקרה. יש לברר אם מדיניות השידור לשדר את השלילה או להראות חריגות הקימות אצלנו, כחלק של מערכת הסברה בחינוך הציבור וחלק של מעורבות של מערכת התקשורת ביעדים ובמשימות של המדינה, ואז עורכים תכניות כאלה שיהיה מישהו כמו המצפניסט המליונר שהופיע בתכנית ועכשו ד.בן-אמץ - אז היתי מיעץ שעל הירידה יבואו לדבר לא ד.בן-אמץ אלא אותו יהודי המתלבט בירידה ממש, אפילו אם מערכת התקשורת חושבת אחרת. אם בונים תכנית כזאת, אפשר להתוכח על זה. אבל, אני מתרשם, שבלי כוונה תחילה, מזל שהיה שם ד.הכהן והוא נמצא במקום. על פי תכניות שנדו, שהצלחתי לראות, אין לי רושם שזאת היתה הכוונה שלקחו מקרה חריג וערכו את התכנית שיתר המשתתפים אמנם יוכלו להוכיח שכאן לפנינו מקרה חריג. יש לי רושם, שאותו מקרה חריג מובא מתוך הנחה שכלם צריכים להנות מ"מקום תחת השמש" של מערכת התקשורת שלנו.

אינני רוצה לשלול מתן זכות ביטוי לכל ההשקפות. אבל אם מערכת התקשורת אינה ניטרלית והיא חלק מאתנו ואין כאן שני צדי שלחן, אז אם אתם מחליטים להראות דברים חריגים, צריך שהתכנית תהיה ערוכה כך שהציבור ידע שזה מקרה חריג ויש מאבק עם החריג ואין השלמה עם חריג מסוג זה. זאת נקודת הויכוח ולא בדבר זכות ביטוי יש לתת לדעה אחרת.

ח. שמעוני : ידענו חסר רגישות שהיתה לגבי תופעות הרבה יותר סמורות במדינה ואיש לא אכפת היה לו.

איך מציגים את זה

יש לי טענה כלפי מה שאמר מר שמעוני, שבצמח רוצים לשלם את הדברים. יש חובה לפי חוק רשות השידור להביא את דעות כלם. אני חושב שזה לא נעשה כך. יכל להיות שרק כלפי חלק מהציבור, זה נעשה כך. חלק אחר, של ישראל השניה - והם גם כן עולים - חשוב איך הם חיים, מה דעותיהם, מה התלבטויותיהם, וכל זה כאילו איננו שייך לישראל זאת.

השידורים לעולים: לדעתי, יש הגזמה, ומתוך הגזמה זאת יוצאים העיוותים. אנחנו רואים שיש כל כך הרבה מסדרים בלי פרופורציה לכמות האנשים שהענין הזה נוגע להם. כאשר אומרים שקיימים קשיים בקליטה חברתית, מתכוונים לעולים של שנות החמשים ולותיקים ואחד הגורמים לזה הוא ההגזמה. יפה מאד שאומרים שצריכים לדבר על העולים יאמרו ע"י עולים. כשזה נעשה כך, זה יוצר אנטגוניזם כלפי העולים. לדעתי, יש שלשה מיסורים: 1. על העולים - וזה מיועד לותיקים, ז"א אתה מספר על העולים על מנת לחבב את העולים על הותיקים; 2. משל העולים, כדי לתת לעולה זקיפות-קומה, אבל גם לשתף בזה את הותיקים; 3. אל העולים, אתה צריך להביא את קשיי חיייהם של הותיקים כדי שהעולה ידע את הפרופורציה. אם יש הגשמה בשני התחומים הראשונים, אין בכלל איזון באחרון. צריך להסביר לעולה באיזה מדינה הוא חי ומה קשייה. לא מספיק לי שהביאו עולים של שנות החמשים למרכזי עולים של היום. חשוב לי שיביאו עולים למשכנות העולים היום וידעו באיזה קשיים הם חיים ובאיזה התלבטויות. זה גם יאזן את הדרישות שלהם.

לדעתי, בהעדר איזון זה, כל רצון לחבב את העולה והעליה, יתקל בקיר אטום של אותם אנשים שאנחנו מתכוונים אליהם וזה אותם עולים של שנות החמשים, החיים במנאים איומים, וכל מה שאנחנו נותן לעולה ותסביר בכל ההסברים - בסופו של דבר זה מעורר את קנאתו והוא לא יהיה מוכשר לקלוט את העולה מבחינה חברתית מתוך לב פתוח.

יש תפקיד לאמצעי הקומוניקציה, לאזן את הדברים האלה גם כלפי העולים, כי חסר האיזון בבעיה הזאת, הוא בעכרי קליטת העליה.

מ. גז: אני מאד מרוצה מהבירור שהיה כאן. כל מה ששמענו מפי מומחים מקצועיים, מתקבל על הדעת, משכנע ומשביע-רצון.

עם זאת, יש לי בקשה; התכנית "ניקוי ראש" עוררה ויכוח סוער בקרב חברי-כנסת. אנא, אל תכניסו לתכנית הזאת ניבול-פה. זה ממש מעורר גועל-נפש. לעומת זה התכנית "שרתי לך ארצי" היא יוצאת מהכלל, זו תכנית הקושרת את העבר עם ההווה ונותנת תקוות לעתיד. זה דבר יוצא מהכלל.

א. אבטבי: אין עם בעולם שיש לו מה להסביר ומקורות להסבר, כמו העם שלנו. יש לנו הרבה מה לאמר. אנחנו צריכים לחפש את השוב והחיוב.

אני חולק על דעתה של גב' י. לוי; הציונות ודרך המחשבה הזאת היא לגבינו העובדה הצודקת ביותר אשר קימת. אין דרך אחרת. מי שאומר שיש ביננו חילוקי-דעות על דרך אחרת - זה לא קיים. שום דרך מדעית אחרת אינה קימת ואי אפשר להביא אותה לביטוי. אולי בגלל חינוכי והיותי איש ישוב-ספר, והיותי מושרש בקרקע, זאת גישתי. אבל, כל עוד גישה אחרת, עובדתית, לא קימת, אז היא אינה.

הבה לא נפרסם דרך אחרת, אלא אם היא קימת. כל עוד היא אינה, אז הציונות, הדרך הציונית כפי שנהגו בה ציונים ובה הלכנו, עד היום - רק היא קימת.

בתקופת מלחמת יום כפורים היתה תכנית והופיעה זמרת מסוימת ואחרי שהיא שרה, אמרה משהו בגנות הערבים. הלא גם לה יש דעה. איננו בא להגן עליה. אבל, למה התנצלו אחר כך? הלא אתם אומרים, שיש אפשרות לבטא דעות שונות. זה היה בתקופה שנפלו אנשים בקרבות וזה היה ביטוי לרגש מסוים.

ד. בן-אמוץ הוא סופר, אינטלקטואל. אני יכל להגיד מה שאני רוצה, כפרט, בחוץ. אבל, כאן אני אומר את דברי כחבר-כנסת. זה מחייב. אנחנו צריכים לדעת את הפרופורציה בין איש כפרט ובין איש שהוא סופר אינטלקטואל.

אני שומע מעט מאד על ירידה. יש לנו בארץ יצירה שאיננו מראים אותה. הקבוצים משקיעים רבות בקליטת עליה בפרחים בקבלת העולים בשדה התעופה. זה לא בא לידי ביטוי.

תקציב: היה לי אתמול הכבוד להגן על תקציב ההסברה, בפני שר האוצר. טענתי בפני השר, שהתכנית הכלכלית לא תצליח אם הוא לא יופיע מדי ערב בטלוויזיה. אם השר יופיע ויגמר שמחיר הסכר לא יעלה - לא יהיו המעשים השליליים שהיינו עדים להם.

העם שלנו יושע מכל צרה. זה עם כזה. יש בעיה של הסברה - אסור לקצץ בתקציב ההסברה. ועדת העבודה צריכה להסביר שצריכה להיות תכנית ערב ערב כדי שהאנשים ידעו מה קורה פה במדינה, ואז לא יערכו קניות מבוהלות. התרומה שלנו צריכה להיות בכוון זה שלא יקצצו בתקציב ההסברה ומשרד ההסברה יוכל להביא בפני העם את המדיניות בדרך החיובית.

י. לוז : רציתי להוסיף את רשימת התכניות שהיו ל"טנדון" והנושאים שהופיעו בתכניות. בכל תכנית שלשה

אנשים. מתוך 48 אנשים, היו שלשה קונטרוליסטים. כך שהאיזון הוא מאד לרעת המתנגדים. ב-50% מהתכניות דברנו על בעיות פער עדתי, בעיות קליטה, בעיות עולים חדשים וכו'. אני מבקשת שתעיינו ברשימה. אני מצרפת את הרשימה לפרוטוקול:

תכניות "טנדון":

1. אסתר ראב - המשוררת העברית הראשונה

טדי קולק

שמואל קראוס

נושא השיחה: ירושלים, שירה

2. מרגוט קלאוזנר - חלוציות בקלנוע

סמי מכאל - עלית היהודים מעירק

ד"ר משה קרוי - פילוסופיה של החיים, אגואיזם

נושא השיחה: כיצד ניתן לשלב תורת חיים של קרוי במציאות והאם

עומדת במבחן הזה. הונחו סמני שאלה לגבי התיאוריה.

3. יהשע פרץ - מנהיג פועלי אשדוד

ד"ר שרה דרוקמן - רופאה ורבנית, אם השנה

חיים שיף - בעל רשת בתי מלון

נושא השיחה: האם העושר מוביל לאושר? האם דרך שביתות מוצדקת?

4. ראיון בלעדי עם אבא אבן

5. מרים ברנשטיין-כהן - חלוציות בית אבא בכפר תבור שלפני 50 שנה,

חלוציות בגיל זקנהכשחזרה לקבוץ פלמחים

שמחה בלאס - בעיות מים, ייבוש החולה, המוביל.

טוביה סעדון - ראש רשימה באור יהודה, בעיות חברה ופער עדתי.

נושא השיחה: שימור הסביבה ואיכות החיים

6. דוד ארנפלד - מליונר - יהלומן סוציאליסט בגישתו. איש מצפון

אמנון שמש - ספרות, יהדות חלב ועלית יהדות סוריה, מצבם של יהודי

סוריה כיום.

ד"ר הרמן צינר - זאולוג, אהבת בעלי חיים.

נושא השיחה: דו-קיום יהודי ערבי, העמדת זאוצרות הטבע לקיום האדם -

כן או לא.

7. שמואל מירקין - חבר בקבוצת בנאים - עבודת כפיים לשמה כערך חלוצי.

רות צוקר - חברת ההגנה, גרפולוגית, פסיכולוגית.

יושיוקו שג'ישי - צ'לן יפני שנקלט בארץ.

נושא השיחה: קביעת אופי לפי כתב יד.

8. שמעון מלכה - שוטר, עולה ממרוקו

קלייר וולך - עולה מדרום אפריקה

יעקב שרייבוים - מבקר עיריית ירושלים, פעיל בעלית יהדות תימן

נושא השיחה: עולים חדשים ולהיכן הציונות נעלמה כשמגיעים ארצה -

האם נעלמה? מחנות עצורים באריתריאה.

9. סעדיה מרציאנו - עולה ממרוקו, נער שכונת עוני הצומח למנהיג,

בעיות פער עדתי.

בץ מאיר - מחלוצי המתישבים בנגב.

יצחק פרץ - עולה ממרוקו, רב ברעננה, ערכי יהדות, חנוך הנוער.

10. יהודה תגר - עשר שנים ישיבה בכלא עירק על פעילותו בהבאת עולים מעירק.
ללי קקיאשוילי - עולה חדש מגרוזיה
אפרים בן חיים - חבר קבוץ בית-ארן, פעיל בעלאת יהדות צפון אפריקה.
נושא השיחה: קליטת עליה מרוסיה.
11. ד"ר חיים פושק - רב, סופר יהודי מארה"ב שחי בארץ וכותב על נושאים יהודיים
ד"ר ג'ון לינדסי - כומר בפטיסטי, ציוני החי 30 שנה בירושלים ומאמין שישראל ניתנה ליהודים מידי האלהים.
ד"ר יונה אבו רביע - בדואי, רופא בבאר-שבע.
נושא השיחה: בעיות אמונה.
12. זאב גור אריה (לוץ) - האיש שלנו במצרים.
נתיבה בן יהודה - יוצאת פלמ"ח, דברים שאכפת לה.
ד"ר פרנץ ברל - ציוני מגרמניה, פסיכיאטר
נושא השיחה: כיצב ניתן לאדם הרוצה לתרום או לפעול בהתנדבות, כיום.
13. דן בן-אמוץ
דוד הכהן
יצחק שפירא
נושא השיחה: הגירה מן הארץ מול ציונות וערכי יהדות

שר ההסברה א. יריב: יהיה דיון בוועדת החינוך של הכנסת, בעקבות הצעה דחופה לסדר היום. לכן, אינני רוצה להכנס כאן יותר מדי לפרטים.

צנין החיוב והשלילה: יש דברים, שאין ויכוח עליהם שהם שלילה. אם יורם רונן מדבר על ישיבת הנהלת הסוכנות בחו"ל, זה חיוב או שלילה? קראתי את הדברים על "טנדו". מי שאינו נפגש בזה - זה לא טוב. הנוער, עד גיל שלשים, כולל קציני צה"ל, אצלם יש לדון בן-אמץ הד מסוכן מאד. אם נתעלם מזה, זה לא יועיל לנו. לכן, אינני בטוח אם נעשתה שגיאה בזה שהוא הוזמן, או לא. אבל, אני בטוח שזה מסוכן מאד אם נתעלם ממעמדו של ד.בן-אמוץ בין הצעירים. הספרים שלו הם בסט-סלרס והדרך הטובה ביותר היא לתקוף אותו ישירות.

הפולשתינאים: לא ידעתי עד כמה הנושא הזה, כנושא, כמציג סמני שאלה, התשפט באופן רחב בין הצעירים ובין קציני צבא-קבע. אפשר לעצום את העיניים, אבל זה מסוכן מאד. אם תעצום עיניים, לא תדע שאתה צריך לעשות משהו.

ח"כ אבטבי אמר שצריך שתהיה תכנית ערב-ערב בטלויזיה. בשביל זה לא צריך תקציב. אני גם לא בטוח, שבכל ערב אפשר להחדיר תכנית. צריך שתהיה תכנית כמעט בכל ערב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: כמה דברים לסיכום; אני יוצאת בהרגשה טובה מהשיחה שהתפתחה כאן. הובהרו לנו דברים רבים. יתכן שקדם הבנו אותם אחרת, אבל אין ספק שהשיחה תרמה הרבה מאד להבנת הדברים שהיו בויכוח.

י. לוץ, האמיני לי, שאיש אינו חושד בעורכים ובמפיקי התכנית, שהם אינם ציוניים ואין להם גישה חיובית למדינה. יתכן שיש הבדל בגישה כיצד לתת את הדברים וכיצד להראות אותם, וזה לגיטימי, אבל את כמפיקדת על הפקה של תכניות כאלה ואחרות, לדעתי את צריכה גם לדאוג להבליט לפי ההבנה מה תורם לרעיון המקודש הזה ומה מחליש את המטרה הזאת.

דברנו על קליטת עליה וחברי-כנסת הרחיבו את הדיבור. אנחנו רוצים שגם המפיקים ועורכי התכניות יתנו למטרות מקודשות אלה, שאין עליהן עוררין, יותר חיוב מאשר שלילה. לא יותר מזה. אם יש דברים משותפים ביננו, חיבים את הדברים האלה לתת יותר מצד החיוב.

אני חושבת שכלי התקשורת זהו אמצעי חנוכי ממדרגה ראשונה. מה שקוראים בעתון ושומעים ברדיו - מצטטים. אנחנו בזוונים מזה. כל העם. בלי ספק.

אינני מקבלת מה שאמר מר אבנר. הוא אמר, שקשה להעלות את החיוב ולהקיף את השיגרת. אתה אומר, שכמות המידע המצטבר גדול מן הדברים החריגים. לדעתי, תפקידו של העורך, להבחין ולהוציא מכל אותם דברים שיגרתיים את החיוב ולא את השלילה. כמו שבשיגרה יש שלילה, תבחרו גם מהדברים הלא שיגרתיים את החיוב ואל תתעלמו מהשלילה. אבל, כדי לשרת מטרה קדושה לכלנו כקליטת עליה, אנא נבליט את החיוב יותר מהשלילה, בלי להתעלם מהשלילה.

אנחנו תולים בכם הרבה, כי יש בידכם

הכלים וזה נתון בידכם.

אני מקבלת מה שאמר משה חובב ביחס לאותם שלשה דברים שציין אותם בצורה קולעת. יש להגביר את התבונה, וזאת הנקודה החשובה ביותר; שתהיה תבונה אצל המפיקים והעורכים ואלה העושים את הכתיבה. יש הכותבים ואין להם די בסיון. הוטיקים התנסו בחיוב ובשלילה. חמרי הנסיון, חושבים שרק על ידי הבלטת השלילה הם מצליחים. אנא, הנחו את הכותבים החדשים, שיראו בפרופורציה גבוהה את הדברים.

אני מסכימה, שגם בהסברה שלנו לעולים, אנחנו חייבים לספר להם את כל האמת על ישראל, על המצוקה בשכבות שונות והרווחה בשכבות מסוימות. צריך לתת להם לדעת דברים אלה, לפני שהם נתקלים במציאות. יש לתת להם את המציאות כמו שהיא. לא צריך לברור, בענין זה, אלא לתת להם גם את החיוב וגם את השלילה. העולים חיים במסגרת מצומצמת שלהם ואינם מתערים בציבור הוטיק, אינם משתלבים, ויש לתת על כך את הדעת, גם בדברי ההסברה שלנו לעולים. נכון, שברשות השידור החוק אומר שצריך לתת ביסודי לדעות הרווחות בציבור. משתדלים לתת את הדעות. אבל, הדוגמא לגבי ד.בן-אמוץ, אשר היה פעם אליל הנוער, אני חושבת שבתקופה האחרונה הוא כבר איננו אליל הנוער. האם אתה חושב, שר ההסברה, שיש לו חסידים בקרב הנוער והצבא, והאם אנחנו צריכים לתת להם חיזוק יותר מהפצת הספרות והבמות האחרות שיש לו? הלא יש לו במות משלו בהן הוא עושה שימוש לדעותיו.

דובר פה על פלשתינאים, כאילו פתאם התחיל משהו חדש וגילו אותו עכשו. אני חושבת, שכאן לא היה איזון. בתחום הזה לא מובעות הדעות הרווחות בציבור, אלא בשמעות יותר דעות אשר מחיבות את המדינה הפלשתינית וזכויות הפלשתינים. זה מושג יותר מן הדעות שבאמת רווחות בציבור. אנחנו תרמנו הרבה מאד לצורה הזאת בהתפתחות בתחום המדיני ואנחנו חיזקנו אותה. מבלי לדעת לשמור על זכויותנו כמדינה.

ועדת העבודה, תמליץ על כך, שבמסגרת הקיצוצים בתקציבים, לא יגעו בתקציב ההסברה, שהוא חיובי מכל הבחינות האלה. כאן אתה יכול, אדוני השר, להעביר לממשלה, ואני אגיד את זה לשר האוצר, שדעתנו היא ואנו מכירים בחיוניות הרבה שיש להסברה על כל כלי התקשורת, ודעתנו היא שאין לגעת בתקציב ההסברה, כי זה כלי חשוב ממדרגה ראשונה, בתקופה זאת שאנו זקוקים לזה מאד.

אני מודה לכם מאד מאד על תרומתכם לדיון

היום.